

**Asociația pentru Democrație Participativă
Association for Participatory Democracy**

Str. Vasile Alecsandri 97, Chișinău MD 2012, Republica Moldova
Tel. (373-22) 21 29 92; Tel./Fax: (373-22) 21 04 22
E-mail: info@adept.md; web: www.alegeri.md

NOTĂ ANALITICĂ

privind modul de constituire și probabilitatea numărului
secțiilor de votare din străinătate ce urmează a fi deschise
la alegerile prezidențiale din anul 2020

Chișinău, 25 august 2020

Opiniile reflectate în prezenta cercetare aparțin exclusiv Asociației pentru Democrație Participativă “ADEPT”

INTRODUCERE

1. Prin Hotărârea Parlamentului [nr.65](#) din 21 mai 2020, data alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova a fost stabilită pentru data de *1 noiembrie 2020*.
2. La fel, prin Legea [nr.113/2019](#) a fost întărit rolul și competențele Comisiei Electorale Centrale (în continuare - CEC) în procesul de constituire a secțiilor de votare peste hotare, iar participarea puterii executive a fost limitată doar la avizul prealabil al ministerului responsabil de politica externă.
3. În acest context, având în vedere că migrația cetățenilor din Republica Moldova este în creștere și reprezintă un proces continuu, precum și luând în considerare lipsa metodelor alternative (votul prin internet / votul prin corespondență etc.) de exercitare a dreptului de vot, Asociația pentru Democrație Participativă “ADEPT” prezintă **o notă analitică / cercetare statistică privind modul constituirii și probabilitatea numărului secțiilor de votare peste hotare, care are drept scop și este propusă**, în calitate de eventual suport informațional și metodologic, spre examinare Comisiei Electorale Centrale, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, Comisiei parlamentare „Comisia juridică, numiri și imunități”, precum și partidelor politice, potențialilor concurenți electorali și altor părți interesate.
4. Prin prezenta cercetare, Asociația “ADEPT” subliniază că constituirea și organizarea secțiilor de votare din străinătate trebuie să fie un proces absolut transparent și strict bazat pe respectarea criteriilor stabilite în Codul Electoral al Republicii Moldova.

METODOLOGIA de cercetare aplicată

5. Prezenta notă analitică a fost elaborată și realizată în baza metodei cantitative și calitative de cercetare.
6. În partea ce ține de *metoda calitativă* a cercetării, analiza a fost elaborată în baza datelor primare colectate de la prima sursă. Astfel, componenta calitativă a cercetării a luat drept bază și a fost asigurată prin *metoda de documentare și cercetare*, și anume:
 - examinarea informațiilor conținute în hotărârile / rapoartele aprobate de CEC sau a datelor / documentelor publicate pe paginile web ale CEC;
 - documentarea și studierea documentelor / instrumentelor internaționale ce vizează practica altor țări;
 - consultarea practicienilor din domeniu, precum și a reprezentanților organizațiilor necomerciale specializate în domeniul electoral;

- examinarea altor studii / cercetări / baze de date / analize statistice / propuneri de politici publice ce vizează problema constituirii secțiilor de votare peste hotarele țării.
- 7. Vis-a-vis de *metoda cantitativă*, acțiunile s-au axat pe colectarea și sistematizarea datelor statistice ce țin de modul cum au fost constituite secțiile de votare din străinătate la scrutinele precedente, precum și calcularea probabilității numărului secțiilor de votare din străinătate ce vor fi deschise în cazul alegerile prezidențiale din anul 2020, după formula¹ propusă de Asociația Promo-LEX la data de 12.05.2020. Descrierea detaliată a formulei de calcul aplicate se regăsește în *Anexa nr.2*.
- 8. Totodată, cercetarea a utilizat metoda sistemică, istorică, sociologică și funcțională de interpretare a cadrului normativ ce reglementează criteriile și particularitățile constituirii secțiilor de votare de peste hotarele țării.
- 9. Finalmente, este de notat că din punct de vedere metodologic, cercetarea a utilizat o abordare mixtă, folosind diferite metode pentru a colecta și/sau verifica / triangula informațiile și datele statistice examinate, înlăturând astfel contradicțiile și asigurând încredere în validitatea metodologiei. Metodele de evaluare decise nu au fost utilizate întâmplător, ci pentru a fi reciproc complementare celorlalte metode și tehnici / instrumente de cercetare.

DESCRIEREA CERCETĂRII

- 10. Prin Hotărârea CEC nr.3146/2019², a fost aprobat Devizul de cheltuieli pentru organizarea și desfășurarea alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova din anul 2020, unde au fost prevăzute cheltuieli pentru activitatea a **150 de birouri electorale** ale secțiilor de votare din străinătate.
- 11. Particularitățile constituirii și funcționării secțiilor de votare din străinătate sunt stabilite în articolul 31 din Codul Electoral, care statuează că:
 - (i) în cazul **alegerilor** parlamentare, **prezidențiale** și al referendumului republican, pe lângă misiunile diplomatice și oficiile consulare ale Republicii Moldova se *organizează una sau mai multe secții de votare* pentru alegătorii care se află în străinătate la data alegerilor;

¹ <https://promolex.md/17712-promo-lex-isi-prezinta-opinia-privind-constituirea-sectiilor-de-votare-pestehotarele-republicii-moldova-si-un-proiect-de-regulament-in-acest-sens/?lang=ro>

² Hotărârea CEC cu privire la aprobarea **bugetului Comisiei Electorale Centrale pentru anul 2020** -

https://a.cec.md/ro/cu-privire-la-aprobarea-bugetului-comisiei-electorale-centrale-pentru-anul-2751_95225.html

(ii) în afară de secțiile de votare pe lângă misiunile diplomatice și oficiile consulare ale Republicii Moldova, cu acordul autorităților competente ale țărilor respective, vor fi organizate secții de votare **și în alte localități**;

(iii) constituirea acestor secții de votare se stabilește de către Comisia Electorală Centrală, *cu avizul prealabil* al Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene, (1) **pe baza** numărului de alegători care au participat la scrutinul precedent, organizat în circumscripția națională, (2) **pe baza** înregistrării prealabile a cetățenilor Republicii Moldova aflați în străinătate, dar și (3) **pe baza** informațiilor obținute de către Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene de la autoritățile competente ale țărilor de reședință a cetățenilor Republicii Moldova privind numărul acestora și locul aflării acestora;

(iv) avizul prealabil al Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene se va referi la îndeplinirea condiției vizînd *obținerea acordului* autorităților competente ale țării respective, precum și la posibilitatea *asigurării din punct de vedere logistic* a procesului de votare.

12. În afară de normele din Codul Electoral, constituirea secțiilor de votare din străinătate este reglementată și în *Regulamentul cu privire la votarea cetățenilor Republicii Moldova aflați peste hotarele țării*, aprobat prin Hotărârea³ CEC nr.1732/2018 și *Regulamentul privind înregistrarea prealabilă*, aprobat prin Hotărârea⁴ CEC nr.1568/2018.

Cu toate acestea, este de observat că regulamentele menționate supra, nu au fost ajustate de către CEC la prevederile Codului Electoral, amendat prin [Legea nr.113 din 9 iulie 2019](#), și stipulează că organizarea secțiilor de votare peste hotare se stabilește de Comisia Electorală Centrală *la propunerea Guvernului*.

Respectiv, în problema constituirii secțiilor de votare din străinătate urmează a fi aplicate *cu precădere* procedurile și regulile statuate în articolul 31 din Codul Electoral al Republicii Moldova.

13. Pornind de la criteriile și regulile cadrului normativ existent în materia constituirii secțiilor de votare peste hotare, considerăm că urmează a fi analizată *aplicarea funcțională* a fiecărui criteriu în mod separat, precum și urmează a fi examinate eficiența și *aplicabilitatea* celor 3 criterii luate în ansamblu.

³ Hotărârea CEC nr.1732 din 03.04.2018 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la votarea cetățenilor Republicii Moldova aflați peste hotarele țării - https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=117743&lang=ro

⁴ Hotărârea CEC nr.1568 din 24.04.2018 pentru aprobarea Regulamentului privind înregistrarea prealabilă - https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=106122&lang=ro

14. Prin urmare, în partea ce ține de **criteriul numărului de alegători** care au participat la scrutinul precedent organizat în circumscripția națională, apare primul aspect de aplicabilitate și funcționalitate a acestui criteriu, care nu este detaliat clar în cadrul normativ existent.

Astfel, în cazul alegerilor prezidențiale din 1 noiembrie 2020, nu este clar care *rată de participare* urmează a fi aplicată:

- de la **ultimul scrutin național de aceeași categorie** [cum ar fi alegerile prezidențiale din 2016], ori
- de la **ultimul scrutin național** [alegerile parlamentare din 24 februarie 2019 (organizate după sistemul electoral mixt) sau rata de participare la referendumul republican consultativ care a avut loc la fel pe 24 februarie 2019].

În speța noastră, este necesar de subliniat și recomandările⁵ organismelor internaționale specializate, care statuează că: „*Stabilitatea legislației electorale este crucială pentru a asigura încrederea în procesul electoral, în special pentru a exclude orice suspiciune de manipulare a cadrului legislativ electoral.*”

Considerăm că în scopul asigurării certitudinii juridice, autoritățile cu atribuții de legiferare trebuie să intervină prompt în problema clarificării exacte a sensului sintagmei „scrutinul precedent organizat în circumscripția națională”, astfel ca în rezultat, să fie realizat dezideratul „*asigurării unei legislații clare și cuprinzătoare care îndeplinește obligațiile și standardele internaționale*”, precum și angajamentul că instituțiile statului vor implementa cu bună credință regulile stabilite.

În acest sens, cu scopul de a crea o imagine mai clară a acestui subiect, în **analiza-simulare din Anexa nr.1** la prezenta cercetare este calculat numărul probabil al secțiilor de votare, în cazul în care se va aplica rata de participare a alegătorilor la alegerile din 2016 sau a celor din 2019.

15. Următorul criteriu, cel al **înregistrării prealabile** a cetățenilor Republicii Moldova aflați în străinătate, este dezvoltat suplimentar în *Regulamentul privind înregistrarea prealabilă*, aprobat prin Hotărârea⁶ CEC nr.1568/2018.

Problema care apare în aplicabilitatea acestui criteriu și care, în opinia noastră, urmează a fi clarificată de urgență de către autoritatea electorală centrală, vizează următorul aspect de ordin tehnic:

⁵ Avizul comun urgent din 19 august 2020 al Comisiei de la Veneția & OSCE/BIDDO & CoE pe marginea proiectului de lege de modificare a Codului electoral al Republicii Moldova, (CDL-PI(2020)011-e):

[https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-PI\(2020\)011-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-PI(2020)011-e)

⁶ Hotărârea CEC nr.1568 din 24.04.2018 pentru aprobarea Regulamentului privind înregistrarea prealabilă -

https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=106122&lang=ro

Care date ale înregistrării prelabile vor fi utilizate de către Comisia Electorală Centrală - înregistrările prelabile efectuate pentru alegerile prezidențiale din 1 noiembrie 2020 sau toate înregistrările prelabile efectuate și contabilizate pe pagina <http://inregistrare.cec.md/> ?

Vis-a-vis de aplicabilitatea criteriului înregistrărilor prelabile, Comisia Electorală Centrală spune⁷ că „*pentru fiecare alegător care și-a făcut înregistrarea după aprobarea Regulamentului privind înregistrarea prelabilă [care a fost aprobat prin Hotărârea CEC nr.1568 din 24.04.2018], înregistrarea va fi validă atâta timp cât nu este anulată*”.

La acest aspect, este de menționat că cadrul normativ în vigoare nu oferă un răspuns clar la această întrebare. Deși în Regulamentul privind înregistrarea prelabilă este indicat că *alegătorii se pot înregistra prelabil pe tot parcursul anului*, cu excepția ultimelor 45 de zile înainte de data scrutinului, acest lucru nu indică asupra faptului că înregistrarea prelabilă este permanentă.

Cu toate acestea, în procesul de procesare și sistematizare a datelor înregistrării prelabile, se observă că nu există nici o mențiune despre numărul și locațiile înregistrărilor prelabile efectuate prin cerere scrisă [după modelul din anexa nr.1 la Regulamentul privind înregistrarea prelabilă], *chiar dacă aceste înregistrări prelabile există în realitate*.

Spre exemplu, potrivit comunicatului⁸ de presă al CEC din 10 ianuarie 2019, în vederea participării la alegerile parlamentare și referendumul republican consultativ din 24 februarie 2019, s-au înregistrat prelabil 24 585 de cetățeni ai Republicii Moldova cu drept de vot aflați în străinătate. Din numărul total de solicitări de înregistrare prelabilă, 610 au fost făcute pe suport de hârtie.

La fel, potrivit informațiilor⁹ de pe pagina web a CEC, la data de 07 august 2020, au fost depuse cca 300 de înregistrări prelabile prin cerere scrisă de la alegătorii aflați în Federația Rusă.

În concluzie, pentru a asigura încrederea cetățenilor în procesul electoral și pentru a exclude orice suspiciune de manipulare a cadrului normativ electoral de către

⁷ Scrisoarea cu nr.CEC 8/2592 din 17.08.2020: Răspuns la demersul înregistrat la CEC referitor la prezentarea informației cu privire la unele aspecte ale înregistrării prelabile pentru alegerile prezidențiale din 01.11.2020 - http://89.32.233.45:2828/anticamera/documente/iesire/2020_08_19_1c38c28_2592s.pdf

⁸ Comunicat de presă - https://a.cec.md/ro/peste-24-mii-de-cetateni-ai-republicii-moldova-cu-2781_92136.html

⁹ Remitere spre examinare a cererilor privind înregistrarea prelabilă a cetățenilor RM cu drept de vot care în ziua alegerilor se vor afla în străinătate - http://89.32.233.45:2828/anticamera/documente/intrare/2020_08_11_dfc3ad3_8516.pdf

membrii CEC, precum și luând în considerare că Codul Electoral prevede că Regulamentul privind înregistrarea prealabilă se aprobă de către Comisia Electorală Centrală, considerăm că este mai mult decât necesar și judicios ca *autoritatea electorală centrală (i) să reglementeze de urgență perioada de valabilitate și/sau modul de aplicare a datelor înregistrării prealabile, precum și (ii) să asigure publicarea datelor ce țin de numărul și locațiile înregistrărilor prealabile efectuate prin cerere scrisă.*

16. Cu referire la **criteriul 3 - informațiile** obținute de către Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene de la autoritățile competente ale țărilor de reședință **privind numărul cetățenilor Republicii Moldova și locul aflării acestora în străinătate**, considerăm că, în scopul fundamentării încrederii alegătorilor în buna-credință a instituțiilor satului implicate în organizarea alegerilor libere și corecte, *datele ce țin de amplasarea geografică și numărul cetățenilor aflați peste hotarele țării, urmează a fi făcute la fel publice și actualizate periodic de către ministerul de profil.*
17. *În concluzie generală*, urmare a analizei celor 3 criterii stabilite de legislația electorală pentru constituirea secțiilor de votare în străinătate, se observă că deși aceste criterii urmează a fi aplicate în ansamblu, acest lucru nu presupune că *lipsa unui criteriu poate fi un obstacol în constituirea secției de votare.*

Or, în cazul când este necesar de deschis o secție de votare într-o țară / locație nouă, lipsa criteriului privind numărul alegătorilor care au participat la alegerile precedente, nu poate bloca acest proces, dacă există cel puțin unul din celelalte două criterii.

18. În continuare, reieșind din datele publice disponibile la ora actuală și în baza metodologiei propuse de Asociația Promo-LEX și dezvoltate în prezenta cercetare, a fost elaborată **o analiză-simulare** (a se vedea Anexa nr.1) **a numărului probabil al secțiilor de votare din străinătate**, ce urmează a fi deschise în cazul alegerilor prezidențiale din 1 noiembrie 2020, având drept bază de calcul următoarele categorii de informații, după cum urmează:

- **rata de participare a alegătorilor la scrutinul precedent**, organizat în circumscripția națională [alegerile prezidențiale¹⁰ din 2016 și alegerile parlamentare¹¹ din 24 februarie 2019];
 - * Datele participării alegătorilor la alegerile parlamentare noi din 20 octombrie 2020 nu au fost luate în calcul în prezenta cercetare, deoarece aceste date se referă la „Circumscripția uninominală nr.50, la vest de Republica Moldova” și nu la circumscripția națională.
- **datele înregistrării prealabile** a cetățenilor Republicii Moldova aflați în străinătate, disponibile pe portalul - <http://inregistrare.cec.md/Statistics> ;
- **datele / informațiile**¹² obținute de la Comisia Electorală Centrală, care au fost prezentate autorității electorale de către Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene privind numărul de cetățeni ai Republicii Moldova aflați în străinătate.

19. Respectiv, spre exemplu, potrivit datelor din 25.08.2020, în Italia urmează a fi deschise cca **37** secții de votare, în Federația Rusă – **27**, în România – **13**, în Statele Unite ale Americii – **9**, în Franța – **9**, în Germania – **8** și în Spania – **4**.

20. Finalmente, se poate de concluzionat că **doar datele înregistrării prealabile** (online sau prin cereri scrise), ce pot fi depuse până la data de 16 septembrie 2020, ar putea influența numărul și/sau locația secțiilor de votare ce urmează a fi deschise peste hotarele țării de Comisia Electorală Centrală.

Experiența altor țări în deschiderea secții de votare peste hotare și organizarea alegerilor pe timp de pandemie

21. Anul 2020 este caracterizat de răspândirea globală a infecției cu noul Coronavirus (COVID-19). În Republica Moldova este în continuare instituită starea de urgență în

¹⁰ **Rezultate Alegeri Prezidențiale 2016 (turul II)** - https://a.cec.md/ro/rezultate-alegeri-prezidentiale-turul-ii-excel-3223_90359.html

Broșura „ELECTORALA 2016. Documente și cifre cu privire la alegerile pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova din 30 octombrie 2016. *PARTEA a II-a*”, pag.327-330 - https://a.cec.md/ro/electorala-2016-alegeri-prezidentiale-30-octombrie-2016-2758_96420.html

¹¹ **Broșura „ELECTORALA 2019. Alegeri parlamentare 24 februarie 2019”** - https://a.cec.md/ro/electorala-2019-alegeri-parlamentare-24-februarie-2019-2758_96418.html
Alegeri parlamentare / 24 Februarie 2019 / Rezultate alegeri / Harta rezultatelor peste hotarele Republicii Moldova - <https://a.cec.md/ro/harta-rezultatelor-pestehotarele-republicii-moldova-4297.html>

¹² Datele Comisiei Electorale Centrale (scrisoarea cu nr. CEC 8/2635 din 21.08.2020), furnizate la [solicitarea](#) Asociației „ADEPT” referitoare la informațiile prezentate de MAEIE cu privire la numărul de cetățeni ai Republicii Moldova aflați în străinătate - http://89.32.233.45:2828/anticamera/documente/iesire/2020_08_24_a795a46_2635s.pdf

sănătate publică, iar numărul zilnic de cazuri de infectare cu Covid-19 este în permanentă creștere.

- 22.** În policy brief-ul¹³ „Organizarea alegerilor pe timp de pandemie de COVID-19” prezentat de Centrul de Instruire Continuă în Domeniul Electoral, care este constituit pe lângă Comisia Electorală Centrală, este indicat că:

„Decizia de a organiza sau nu alegeri rămâne a fi o decizie suverană a fiecărui stat. Această decizie trebuie să se bazeze pe o estimare obiectivă a riscurilor realizată de comun cu autoritățile în sănătate publică, să reflecte poziția partidelor politice și a societății civile reprezentative pentru țară și să presupună o conștientizare clară a riscurilor aferente organizării unui scrutin în condiții de pandemie. Practic țările au de ales între a organiza alegeri asumându-și astfel responsabilitatea pentru sănătatea publică sau de a le amâna, riscând să cauzeze daune pentru sănătatea democrației electorale a statului.”

- 23.** Prezenta cercetare nu are drept obiectiv examinarea oportunității deciziei de a desfășura sau nu alegerile prezidențiale din toamna anului curent, mai ales că nu există practici și standarde unitare în această privință. Cu toate acestea, considerăm necesar de a scoate în evidența practica și experiența altor țări care au organizat alegeri în ultima perioadă.

- 24.** Astfel, spre exemplu, potrivit informațiilor publicate de **IDEA International**¹⁴ [The International Institute for Democracy and Electoral Assistance], în perioada 21 februarie – 19 august 2020:

- cel puțin 70 de țări și teritorii de pe glob *au decis să amâne* alegerile naționale și subnaționale din cauza COVID-19, dintre care cel puțin 25 de țări și teritorii au decis să amâne alegerile și referendumurile naționale;
- cel puțin 54 de țări și teritorii *au decis să organizeze* alegeri naționale sau subnaționale așa cum a fost planificat inițial, contrar preocupărilor legate de COVID-19, dintre care cel puțin 36 au organizat alegeri sau referendumuri naționale.
- cel puțin 18 țări și teritorii *au organizat alegeri* care au fost amânate inițial din cauza preocupărilor legate de COVID-19, dintre care cel puțin 12 au organizat alegeri sau referendumuri naționale.

- 25.** La fel, potrivit datelor IDEA International, în perioada 11 august 2020 – 31 decembrie 2020, urmează a fi organizate alegeri în următoarele teritorii:

¹³ http://cicde.md/media/files/files/policy-brief_2_organizarea_alegerilor_pandemie_2020_9575419.pdf

¹⁴ Global overview of COVID-19: Impact on elections - <https://www.idea.int/news-media/multimedia-reports/global-overview-covid-19-impact-elections>

[Australia](#) (alegeri legislative de stat, 22 august 2020 și 17 octombrie 2020); [Muntele Negru](#) (alegerile parlamentare, 30 august 2020); [România](#) (alegeri locale programate inițial pentru iunie 2020, însă mutate pentru 27 septembrie 2020); [Noua Zeelandă](#) (alegeri generale și referendum, 19 septembrie 2020); [Canada](#) (alegeri provinciale, 26 octombrie 2020); [Coasta de Fildeș](#) (alegerile prezidențiale, 31 octombrie 2020); [Egipt](#) (alegerile Senatului, 11-12 august 2020); [Egipt](#) (alegeri generale, 29 noiembrie 2020); [Germania](#) (alegeri regionale, 13 septembrie 2020); [Iordania](#) (alegeri parlamentare, 10 noiembrie 2020); [Kârgâzstan](#) (alegeri parlamentare, 4 octombrie 2020); [Lituania](#) (alegerile parlamentare, 11 octombrie 2020); [Seychelles](#) (alegerile prezidențiale, 22-24 octombrie 2020); [Tanzania](#) (alegerile generale, 28 octombrie 2020); [Tadjikistan](#) (Alegerile prezidențiale, 11 octombrie 2020); [Ucraina](#) (alegerile locale, 25 octombrie 2020); [SUA](#) (alegeri prezidențiale, 3 noiembrie 2020); etc.

- 26.** Analizând informațiile de pe paginile-web ale autorităților electorale ale altor state care au organizat alegeri în perioada iunie-august 2020, se observă următorii indicatori în partea ce ține de deschiderea secțiilor de votare peste hotarele țărilor de referință, după cum urmează:

În [Serbia](#), alegerile parlamentare au avut loc pe 21 iunie 2020. În secțiile de votare din străinătate, au fost deschise secții de vot *doar în incinta misiunilor diplomatice*, unde au fost colectate cel puțin 100 de înregistrări ale cetățenilor. La alegerile respective au participat un număr redus de alegători din diasporă.

În [Federația Rusă](#), în perioada 25 iunie – 01 iulie 2020, a fost organizat referendumul pentru modificarea Constituției. În Republica Moldova a fost deschisă o secție de votare în Chișinău la sediul ambasadei și două secții de vot la Tiraspol. Intrarea în secțiile de votare s-a permis pentru 10-12 persoane / oră, aerisirea secțiilor de votare se organiza o dată la fiecare două ore timp de 10-15 min; a fost verificată temperatura membrilor organelor electorale și alegătorilor la intrarea în sediul secției de votare; purtarea măștilor a fost obligatorie, iar fiecare alegător a primit un pix de unică folosință pentru exprimarea votului.

În [Polonia](#), alegerile prezidențiale au avut loc pe 28 iunie 2020 (turul I) și 12 iulie 2020 (turul II). Autoritățile poloneze au decis în premieră votul prin corespondență pentru toți alegătorii polonezi. În secțiile de votare peste hotare, votarea a fost *posibilă doar în baza înregistrării prealabile*. Deschiderea secțiilor de votare în străinătate au avut loc la sediile misiunilor diplomatice, acolo unde numărul de solicitanți a fost unul suficient. Votul fizic în misiunile diplomatice a fost combinat cu posibilitatea exprimării votului prin corespondență, astfel a fost diminuată necesitatea de deschidere a secțiilor de vot în afara misiunilor diplomatice / oficiilor consulare.

Din cauza motivelor de securitate, de sănătate și tehnic-organizaționale, au fost deschise mai puține secții de votare peste hotare – 169, în comparație cu 320 secții de votare constituite la alegerile parlamentare din 2019. Din cele 169 secții de votare, 74 au procesat doar votul prin corespondență, 24 secții de votare au funcționat cu prezența fizică a alegătorilor, iar celelalte 71 secții de votare au fost organizate pentru ambele modalități de votare.

În **Croația** la data de 5 iulie 2020 au fost organizate alegeri parlamentare. Secții de votare în străinătate au fost deschise *doar la sediile misiunilor diplomatice sau oficiilor consulare*. Participarea la alegeri a alegătorilor de peste hotarele Croației a fost una redusă.

În **Macedonia de Nord**, alegerile parlamentare au avut loc în data de 15 iulie 2020. Pe motivul crizei pandemice și numărul redus al diasporei, autoritățile de la Skopje au decis să *nu deschidă secții de votare peste hotare, nici chiar în cadrul ambasadelor / consulatelor*.

În **Belarus**, alegerile Președintelui statului au avut loc pe data de 9 august 2020. Autoritățile electorale de la Minsk au constituit secții de votare peste hotare *doar în cadrul misiunilor diplomatice și/sau oficiilor consulare*, cu condiționarea înregistrării a cel puțin 20 alegători.

În **Lituania**, alegerile parlamentare în două tururi sunt preconizate pentru data de 11 octombrie și 25 octombrie 2020. Din informațiile preliminare existente în spațiul public, autoritățile de la Vilnius intenționează să deschidă secții de votare peste hotare, *cel puțin în cadrul misiunilor diplomatice sau oficiilor consulare*.

27. La fel, analizând informațiile¹⁵ privind condițiile oferite de statele străine pentru organizarea alegerilor prezidențiale din 01.11.2020, prezentate Comisiei Electorale Centrale de către Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, se constată următoarele aspecte și tendințe:

- în condițiile actuale, asociate cu răspândirea pandemiei coronavirus (COVID-19), majoritatea statelor lumii au introdus restricții de călătorie, de întrunire și respectare a măsurilor de protecție epidemiologică;
- ca regulă generală, deschiderea secțiilor de vot *în incinta misiunilor diplomatice și oficiilor consulare este permisă* de către statele de referință. Cu toate acestea,

¹⁵ Răspunsul MAEIE la demersul CEC privind prezentarea informațiilor referitoare la condițiile oferite de statele străine pentru organizarea Alegerilor Prezidențiale din 01.11.2020 - http://89.32.233.45:2828/anticamera/documente/intrare/2020_06_25_ef074d3_8105.pdf

permisiunea poate fi condiționată de situația epidemiologică națională și de respectarea strictă a regulilor ce țin de diminuarea răspândirii noului virus. Majoritatea statelor cer formularea unei solicitări a acceptului în perioada mai apropiată de data alegerilor;

- deschiderea secțiilor de vot în alte locații decât în sediile misiunilor diplomatice / oficiilor consulare, *este condiționată*, în cele mai multe cazuri de situația epidemiologică, inclusiv la nivel local, precum și a condițiilor descrise de fiecare misiune în ceea ce ține de: asigurarea distanței sociale, aplicarea măsurilor de igienizare și dezinfectare, utilizarea măștilor, limitarea numărului de persoane fizic prezente în aceeași încăpere etc.

28. Nu în ultimul rând, este de subliniat că în procesul de constituire a secțiilor de votare din străinătate și în scopul protejării tuturor participanților la procesul electoral, autoritățile responsabile trebuie să ia în calcul și cerințele și regulile generale obligatorii de prevenire și combatere a infecției COVID-19 la desfășurarea scrutinelor electorale, aprobate prin Hotărârea¹⁶ nr.24 din 12 august 2020 a Comisiei naționale extraordinare de sănătate publică.

29. Suplimentar, este de remarcat că în Avizul¹⁷ comun urgent din 19 august 2020 al Comisiei de la Veneția & OSCE/BIDDO & CoE pe marginea proiectului de lege de modificare a Codului electoral al Republicii Moldova, este statuat în pct.43 că „[...] *Limitarea numărului secțiilor de votare sau a votării în incinta ambasadelor și a consulatelor poate fi necesară din cauza costurilor și resurselor suplimentare pentru organizarea alegerilor peste hotare. [...]*”

RECOMANDĂRI

adresate instituțiilor statului

Subliniind, în special, că un proces deschis și transparent de consultare și pregătire a procesului de constituire a secțiilor de votare în străinătate, va crește siguranța și încrederea în aplicarea legislației electorale, precum și încrederea în instituțiile statului în general, **Asociația “ADEPT” recomandă:**

¹⁶ Hotărârea nr.24 din 12 august 2020 -https://gov.md/sites/default/files/hotarirea_cnesp_nr.24_12.08.2020.pdf

¹⁷ (CDL-PI(2020)011-e)- [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-PI\(2020\)011-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-PI(2020)011-e)

Comisiei parlamentare „Comisia juridică, numiri și imunități”:

- asigurarea interpretării legale, sau cel puțin, emiterea avizului consultativ, în problema clarificării exacte a sensului textului legal „numărului de alegători care au participat la *scrutinul precedent organizat în circumscripția națională*” din art.31 alin.(3) din Codul Electoral;

Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene:

- publicarea informațiilor cu privire la numărul cetățenilor Republicii Moldova și locul aflării acestora în străinătate, precum și actualizarea periodică a acestor date;
- aducerea la cunoștință publică a informațiilor ce țin de posibilitatea asigurării din punct de vedere logistic a secțiilor de votare din străinătate, precum și a potențialelor riscuri legate de actuala pandemie COVID-19 în țările unde urmează a fi constituite secții de votare;

Comisiei Electorale Centrale a Republicii Moldova:

- reglementarea clară și detaliată în Regulamentul privind înregistrarea prealabilă a perioadei de valabilitate și a modului de aplicare a datelor înregistrării prealabile în cazul organizării și desfășurării alegerilor parlamentare, prezidențiale sau a referendumurilor naționale;
- publicarea datelor ce țin de numărul și locațiile înregistrărilor prealabile efectuate prin intermediul cererilor scrise pe suport de hârtie;
- organizarea consultărilor / dezbaterilor publice cu privire la constituirea secțiilor de votare peste hotarele țării cu implicarea organizațiilor necomerciale specializate în domeniul electoral, partidelor / potențialilor concurenți electorali, organizațiile / grupurile de alegători din diasporă.

**analiză-simulare a numărului probabil al secțiilor de votare din străinătate,
ce urmează a fi deschise în cazul alegerilor prezidențiale din 1 noiembrie 2020**

	Stat	Rata de participare - Alegeri prezidențiale 2016 (turul II)		Rata de participare - Alegeri parlamentare din 24 februarie 2019, în circumscripția națională		Datele înregistrărilor prealabile (publice la 25.08.2020)		Informațiile de la MAEIE		Pondere total	Numărul secțiilor de votare (conform ratei de participare din 2016)	Pondere total	Numărul secțiilor de votare (conform ratei de participare din 2019)
		Nr. total	Pondere C1	Nr. total	Pondere C1	Nr. total	Pondere C2	Nr. total	Pondere C3				
1	Republica Austria	839	0,60%	470	0,61%	116	0,45%	1.409	0,18%	0,41%	0,62	0,41%	0,62
2	Republica Azerbaidjan	51	0,04%	19	0,02%	3	0,01%	119	0,02%	0,02%	0,03	0,02%	0,03
3	Republica Belarus	116	0,08%	91	0,12%	5	0,02%	2.974	0,38%	0,16%	0,24	0,17%	0,26
4	Regatul Belgiei	2.995	2,16%	1.471	1,92%	484	1,87%	7.000	0,90%	1,64%	2,46	1,56%	2,34
5	Republica Bulgară	188	0,14%	133	0,17%	14	0,05%	3.532	0,45%	0,21%	0,32	0,23%	0,34
6	Canada	4.000	2,88%	304	0,40%	1071	4,13%	17.620	2,26%	3,09%	4,64	2,26%	3,39
7	Republica Cehă	1.762	1,27%	803	1,05%	220	0,85%	5.903	0,76%	0,96%	1,44	0,88%	1,33
8	China	27	0,02%	21	0,03%	6	0,02%	178	0,02%	0,02%	0,03	0,02%	0,04
9	Republica Croația*		0,00%	9	0,01%	3	0,01%	48	0,01%	0,01%	0,01	0,01%	0,01
10	Republica Elenă	2.103	1,52%	909	1,19%	153	0,59%	7.196	0,92%	1,01%	1,51	0,90%	1,35
11	Confederația Elvețiană	841	0,61%	447	0,58%	187	0,72%	529	0,07%	0,47%	0,70	0,46%	0,69
12	Emiratele Arabe Unite		0,00%	85	0,11%	80	0,31%	1.410	0,18%	0,16%	0,24	0,20%	0,30
13	Republica Estonia	111	0,08%	90	0,12%	29	0,11%	204	0,03%	0,07%	0,11	0,09%	0,13
14	Federația Rusă	8.758	6,31%	4.529	5,91%	774	2,99%	356.731	45,66%	18,32%	27,48	18,19%	27,28
15	Republica Franceză	11.185	8,06%	5.989	7,81%	2087	8,05%	17.000	2,18%	6,10%	9,15	6,01%	9,02
16	Georgia*		0,00%	18	0,02%	3	0,01%	57	0,01%	0,01%	0,01	0,01%	0,02
17	Germania	5.717	4,12%	3.221	4,20%	2418	9,33%	20.375	2,61%	5,35%	8,03	5,38%	8,07
18	Irlanda	3.000	2,16%	2.693	3,51%	1474	5,69%	1.987	0,25%	2,70%	4,05	3,15%	4,73
19	Statul Israel	2.348	1,69%	1.943	2,53%	222	0,86%	18.000	2,30%	1,62%	2,43	1,90%	2,85
20	Republica Italiană	51.738	37,30%	27.900	36,38%	5518	21,29%	128.979	16,51%	25,03%	37,55	24,73%	37,09

21	Japonia	46	0,03%	24	0,03%	12	0,05%	188	0,02%	0,03%	0,05	0,03%	0,05
22	Republica Letonia	88	0,06%	59	0,08%	23	0,09%	363	0,05%	0,07%	0,10	0,07%	0,11
23	Republica Lituania	64	0,05%	52	0,07%	5	0,02%	729	0,09%	0,05%	0,08	0,06%	0,09
24	Marea Britanie	6.000	4,33%	6.669	8,70%	3763	14,52%	18.000	2,30%	7,05%	10,57	8,51%	12,76
26	Regatul Norvegiei*		0,00%	175	0,23%	100	0,39%	260	0,03%	0,14%	0,21	0,22%	0,32
27	Republica Polonă	228	0,16%	122	0,16%	59	0,23%	37.338	4,78%	1,72%	2,59	1,72%	2,58
28	Republica Portugheză	4.101	2,96%	1.420	1,85%	278	1,07%	5.098	0,65%	1,56%	2,34	1,19%	1,79
29	Olanda	953	0,69%	691	0,90%	389	1,50%	986	0,13%	0,77%	1,16	0,84%	1,26
30	România	16.028	11,55%	8.116	10,58%	3100	11,96%	19.400	2,48%	8,67%	13,00	8,34%	12,51
31	Regatul Spaniei	5.050	3,64%	2.624	3,42%	768	2,96%	18.537	2,37%	2,99%	4,49	2,92%	4,38
32	Statele Unite ale Americii	6.815	4,91%	4.317	5,63%	1813	7,00%	47.767	6,11%	6,01%	9,01	6,25%	9,37
33	Statul Qatar	61	0,04%	30	0,04%	6	0,02%	139	0,02%	0,03%	0,04	0,03%	0,04
34	Regatul Suediei	332	0,24%	109	0,14%	89	0,34%	248	0,03%	0,20%	0,31	0,17%	0,26
35	Republica Turcia	1.283	0,92%	718	0,94%	63	0,24%	7.942	1,02%	0,73%	1,09	0,73%	1,10
36	Ucraina	576	0,42%	273	0,36%	29	0,11%	23.800	3,05%	1,19%	1,79	1,17%	1,76
37	Ungaria	186	0,13%	137	0,18%	44	0,17%	680	0,09%	0,13%	0,20	0,15%	0,22
38	Regatul Danemarcei*		0,00%		0,00%	282	1,09%	1.194	0,15%	0,41%	0,62	0,41%	0,62
39	Marele Ducat de Luxemburg*		0,00%		0,00%	84	0,32%	77	0,01%	0,11%	0,17	0,11%	0,17
40	Republica Finlanda*		0,00%		0,00%	46	0,18%	240	0,03%	0,07%	0,10	0,07%	0,10
41	Cipru*		0,00%		0,00%	44	0,17%	7.000	0,90%	0,36%	0,53	0,36%	0,53
42	Principatul Monaco*	1.130	0,81%		0,00%	52	0,20%		0,00%	0,34%	0,51	0,07%	0,10
	TOTAL:	138 720	100,00%	76 681	100,00%	25 916	100,00%	781 237	100,00%	100,00%	150	100,00%	150

* În statele Croația, Georgia, Norvegia, Luxemburg, Monaco, Finlanda și Cipru nu există misiuni diplomatice / oficii consulare ale Republicii Moldova.

** În statele Belgia și SUA sunt indicate datele conform estimărilor misiunii diplomatice, deoarece cifra datelor oficiale este mai mică decât rata de participare la alegeri.

*** Pentru Cipru nu există date oficiale și respectiv sunt incluse datele conform estimărilor misiunii diplomatice.

**** A se lua în considerare că, în statele unde numărul secțiilor de votare din coloana „Formula SV” este mai mic de 0.5, oricum vor fi deschise secții de votare, deoarece potrivit art.31 alin.(2) din Codul Electoral „pe lângă misiunile diplomatice și oficiile consulare ale Republicii Moldova se organizează una sau mai multe secții de votare”.

***** Cu titlu de exemplu, dacă în Irlanda înregistrările prealabile ar crește până la 3000, atunci autoritățile ar urma să constituie nu 4-5, ci 7 secții de votare.

DESCRIEREA FORMULEI DE CALCUL,

/ având drept bază metodologia¹ propusă de Asociația Promo-LEX /

Potrivit normelor electorale, Secțiile de votare (SV) din străinătate sunt constituite în baza a **3 criterii** care au pondere egală:

Criteriul 1 - Numărul de alegători aflați peste hotare în ziua alegerilor, care au participat la scrutinul precedent, organizat în circumscripția națională.

Criteriul 2 - Înregistrarea prealabilă a cetățenilor Republicii Moldova aflați în străinătate;

Criteriul 3 - Informațiile obținute de către Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene de la autoritățile competente ale țărilor de reședință a cetățenilor Republicii Moldova privind numărul acestora și locul aflării.

Fiecare criteriu are o valoare/pondere egală la calcularea numărului și amplasării geografice a secțiilor de votare constituite pentru cetățenii Republicii Moldova aflați peste hotarele țării.

Pentru stabilirea corectă și obiectivă a numărului secțiilor de votare constituite peste hotare se va lua în calcul valoarea fiecărui criteriu în parte, conform următoarelor formule:

Țară	Alegători la ultimul scrutin	Valoare / pondere alegători (%)	Înregistrare prealabilă	Valoare / pondere înregistrare prealabilă (%)	Informații MAEIE	Valoare/ pondere informații MAEIE (%)	Valoare / pondere total (%)	Formula Nr. SV
Stat 1	A1	$A1V = A1 * 100\% / T1$	A2	$A2V = A2 * 100\% / T2$	A3	$A3V = A3 * 100\% / T3$	$W = (A1V + A2V + A3V) / 3$	$N * W / 100\%$
Stat 2	B1	$B1V = B1 * 100\% / T1$	B2	$B2V = B2 * 100\% / T2$	B3	$B3V = B3 * 100\% / T3$	$X = (B1V + B2V + B3V) / 3$	$N * X / 100\%$
Stat 3	C1	$C1V = C1 * 100\% / T1$	C2	$C2V = C2 * 100\% / T2$	C3	$C3V = C3 * 100\% / T3$	$Y = (C1V + C2V + C3V) / 3$	$N * Y / 100\%$
Stat n	D1	$D1V = D1 * 100\% / T1$	D2	$D2V = D2 * 100\% / T2$	D3	$D3V = D3 * 100\% / T3$	$Z = (D1V + D2V + D3V) / 3$	$N * Z / 100\%$
Total	$T1 = A1+B1+C1+D1$	100%	$T2 = A2+B2+C2+D2$	100%	$T3 = A3+B3+C3+D3$	100%	100%	N

unde,

A1, B1, C1, D1 reprezintă numărul de alegători aflați peste hotare care au participat la ultimul scrutin în statul de referință.

¹ 12.05.2020 - <https://promolex.md/17712-promo-lex-isi-prezinta-opinia-privind-constituirea-sectiilor-de-votare-peste-hotarele-republicii-moldova-si-un-proiect-de-regulament-in-acest-sens/?lang=ro>

T1 reprezintă **numărul total de alegători aflați peste hotare care au participat la ultimul scrutin.**

A1V, B1V, C1V, D1V reprezintă valoarea/ponderea numărului de alegători aflați peste hotare din statul de referință raportat la numărul total de alegători aflați peste hotare care au participat la ultimul scrutin.

A2, B2, C2, D2 reprezintă numărul de înregistrări prealabile efectuate de alegătorii aflați peste hotare în statul de referință.

T2 reprezintă **numărul total de înregistrări prealabile efectuate de alegătorii aflați peste hotare, în țările de referință.**

A2V, B2V, C2V, D2V reprezintă valoarea/ponderea înregistrărilor prealabile efectuate de alegătorii aflați peste hotare din statul de referință raportat la numărul total de înregistrări prealabile.

A3, B3, C3, D3 reprezintă numărul de alegători aflați peste hotare potrivit informației prezentate de MAEIE în statul de referință.

T3 reprezintă **numărul total de alegători aflați peste hotare potrivit informației prezentate de MAEIE.**

A3V, B3V, C3V, D3V reprezintă valoarea/ponderea numărului de alegători aflați peste hotare din statul de referință raportat la numărul total de alegători aflați peste hotare potrivit informației prezentate de MAEIE.

W, X, Y, Z reprezintă **valoarea/ponderea totală a fiecărui stat în parte calculat în baza celor 3 criterii.**

Valoarea/ponderea totală a fiecărui stat în parte se calculează în funcție de media valorii celor 3 criterii de calcul. Valoarea/ponderea totală va sta la baza calculării numărului total al secțiilor de votare ce urmează a fi constituite în statul respectiv.

Valoarea **N** reprezintă numărul total (150) al secțiilor de votare peste hotare, ce urmează a fi constituite de Comisia Electorală Centrală.

Nr. SV (numărul secțiilor de votare) reprezintă numărul total preconizat de către CEC al secțiilor de votare peste hotare raportat la valoarea/ponderea totală a fiecărui stat.

* În cazul în care într-un anumit stat nu sunt date în baza unuia dintre cele 3 criterii, valoarea inițială utilizată pentru criteriul respectiv va fi 0. Astfel, spre exemplu, în Statul 1, la scrutinul precedent nu a fost constituită nici o secție de votare, din care cauză nu a fost înregistrat nici un alegător. Prin urmare, valoarea atribuită Statului 1 în baza primului criteriu - numărul de alegători care au participat la scrutinul precedent, organizat în circumscripția națională - va fi 0.